

АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА НА НОРВЕГИЯ

Росица Иванова

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Резюме. Цел на статията е да се разкрие актуалното състояние на образователната система на Норвегия, защото според индекса на хуманно развитие тя е една от най-добрите в света. Основна задача на образователните институции е не толкова да се придобиват знания и културни навици, колкото да се удовлетворяват обществените потребности. В статията се разглеждат цели на образованието, управление на образователната система на Норвегия, структура на образователната система, финансиране. Норвежкото образование придава голямо значение на възможностите да се придобиват знания и компетентности през целия живот. Приоритет има равенството на образователните възможности чрез вътрешна диференциация.

Keywords: educational system, Norway, objectives and facts for Norwegian educational system, educational management, financing, structure of the education system, school education, folk high schools, curricula, training, vocational education, certification, continuing education

Норвежката образователна политика се основава на принципа на всеобщо равно право на образование за всички членове на обществото независимо от тяхната социокултурна принадлежност и местоживееие. Основна задача на образователните институции е не толкова да се усвояват знания и да се придобиват културни навици, колкото да се удовлетворяват обществените потребности и да се обезпечават всеобщото благосъстояние. За хората със специални образователни потребности е предвидено специално обучение, а също и за тези, за които е невъзможно да посещават училище с обичайно преподаване.

Според законодателството на учениците, които се отнасят към езиковото малцинство, трябва да се предостави възможност да получат пълно средно образование, за да могат да постъпят в системата на висшето образование и да се устроят на работа.

В Норвегия съществува единна образователна система, основана върху общи държавни стандарти, установени от правителството, и обучението се провежда според тях.¹⁾

Според индекса на хуманно развитие, въведен през 1990 год. от пакистанския икономист Махбуб ул Хак и използван в годишния доклад на Програма-

та на ООН за развитие, образователната система на Норвегия е една от най-добрите в света за периода от 1993 г. до днес.

Индексът се изчислява по формулата: $HDI = \frac{A+D+E}{3}$

Където А, D и Е са индексите съответно на вероятната продължителност на живота, равнището на образованието и жизнения стандарт.

Класация от 1993 год.

Страни с висок индекс на хуманно развитие	Индекс на хуманно развитие	Валов национален продукт (в долари на жител)
1. Япония	0,996	15760
2. Швеция	0,967	15530
3. Швейцария	0,988	21330
4. Холандия	0,986	11860
5. Канада	0,985	15160
6. Норвегия	0,983	17190
7. Австралия	0,978	11100
9. Дания	0,971	10420
11. Финландия	0,967	14470
19. САЩ	0,961	11980

През 2007 г. (14 години по-късно) според най-новия Human Development Index на ООН Исландия и Норвегия са посочени като най-желаните места за живот на планетата. Причините за доминация са много. Като начало, стандартът на живот е доста над средното ниво. Индекс на човешкото развитие.²⁾

Индексът на ООН отчита показатели като очакванията за качеството на живот, постижения в сферата на образованието, реални доходи на населението, влиянието на икономическата политика върху качеството на живота и др. Така изглежда класацията 2007/ Индекс на човешкото развитие.²⁾

1. Исландия
2. Норвегия
3. Австралия
-
11. Швеция
12. Швейцария

Цифри и факти за норвежката образователна система

Повече от 900 хил. от 4,5 мл. жители на Норвегия в настояще време се учат. Освен това повече от 750 хиляди души ежедневно се включват в образователни програми за възрастни.

Общото ниво на образование на норвежкото население е достатъчно високо.

Цели на образованието

През 1997 г. бе въведен нов учебен план за първична и вторична област, поради което основният план (1993) става обща част на всички учебни планове. На първо място, в основния учебен план се съдържат:

- основни цели на обучението;
- методи за измерване на успеха;
- общи учебни цели за специалностите;
- специфични цели за всяка степен (първичната степен, средна степен и вторична степен I);
- най-същественото учебно съдържание за всеки клас.³⁾

Управление на образователната система в Норвегия

Правителството упражнява власт върху образованието чрез Министерството на образованието и изследванията (преди – Министерство на образованието, изследванията и църковните дела). Министерството носи отговорност за цялата образователна система, за всички нейни нива, включително за образованието на възрастните и за администрирането на висшето образование и изследванията.

Законодателна сила има Националното събрание (Storting). Следователно то определя обективните принципи на образованието. Допреди 2005 г. отговорност за детските институции е носело Министерството за децата и семейните дела.⁴⁾

Обезпечаването на грижите за децата е задължение на общинските служби (комуни); повечето от службите са осигурени от частни организации под общинско наблюдение. Правителството покрива част от годишната сума, одобрена за нуждите на частните и държавните институции. Останалата сума се разпределя между общините и родителите. Общините решават дали да субсидират частните институции.

От 1 януари 2006 г. Министерството за децата и семейните дела се трансформира в Министерство за децата и равноправието. То отговаря за детските ясли, а предучилищното образование се прехвърля към Министерството на образованието и изследванията като Департамент на ранното детско образование и грижи.⁵⁾

Норвежкото просветно министерство от септември 2000 г. е Национален център за образование на мястото на Националния център за образователни ресурси и Националния съвет за оценяване.

На 15 юни 2004 г. към Министерството на образованието и изследванията е регистрирана Дирекция за образование и квалификация. Дирекцията носи отговорност за развитието и усъвършенстването на първичното и вторичното образование, както и за неговото ръководство. Тази Дирекция осъществява легализацията, регулацията и ръководството на специалното образование

(statped), държавните училища и образователните дирекции към Националния образователен център; представя националната статистика за първичното и вторичното образование. Въз основа на тази статистика провежда изследвания, ръководи и съветва.⁶⁾

Дирекцията за образование и квалификация е отговорна за новата Национална система за качествено оценяване (NQAS – National Quality Assessment System) на първичното и вторичното образование. Системата се базира върху идеята за качество в четири области (резултати в научното познание, познавателна среда, ресурси и развитие на учениците).

Дирекцията има операционна отговорност за усъвършенстване на учебно-то съдържание, изследванията, националните изпити и оценки.

Страната се разделя на 19 регионални административни единици и 435 общини. Регионалните и общинските области имат различни отговорности относно образованието. Общините са отговорни за администрирането на предучилищното образование, първичното и вторичното училище, а също и за образованието на възрастните. Локалните органи на властта поддържат връзки с общинските съвети.

Общините са отговорни за поддръжката, ремонта и строителството на училищата, а също така за назначаването на учителите.⁵⁾

Областните власти са отговорни за горното вторично образование на юношите и възрастните, за работата в училище, за поемането на студенти и за назначаването на учители.

Държавата чрез Министерството на образованието има пълна отговорност за висшето образование.

Традиционно административната власт се делегира върху индивидуални институции в университетския сектор. Трябва да се вземе предвид, че до края на 1995 г. неуниверситетският сектор се администрира централно.

С въвеждането през 1995 г. на закон за университетите и колежаите неуниверситетският сектор (държавните колежи и от 1997 г. – колежаите по изкуствата) получават същите административни отговорности както и университетите.

Норвежкият консилиум, създаден в началото на 1998 г., бе съвещателно тяло към Министерството на образованието относно проблемите на висшето образование. През 2002 г. Норвежкият консилиум се заменя с NOKUT (Норвежка агенция за качествено осигуряване на образованието), която е независимо правителствено тяло.

Университетите и специализираните институции за висше образование се представят от Асоциацията на институциите за висше образование, създадена през 2000 г. от независими съвети в университетския сектор, от една страна, а от друга – от университетски колежи.

Тази асоциация има за цел да координира дейността на институциите и да спомага за осъществяване на националната политика в системата на висшето образование.

Целта на NOKUT е да осигури ръководство и развитие на висшето образование в страната чрез обезпечаване качеството на оценяването и акредитирането на образователната система и нейните институции. Регистрирането на NOKUT е част от генералната реформа на висшето образование, наречена качествена реформа, изцяло осъществена през пролетта на 2003 г. Посредством тази реформа тристепенната структура е въведена през учебната 2003 – 2004 г. и се е очаквало да завърши напълно през 2007 – 2008 г.⁷⁾

Отличителна характеристика на норвежката образователна система допреди 1990 г. беше наличието на множество консултативни образователни органи. С промените в образователния сектор от 1 януари 1992 г. тези органи се сливат в Национален съвет за професионално ориентиране и квалификация, Образователен съвет на саамите и Национален родителски комитет.

Норвежкят институт за обучение на възрастни (VOX) е създаден през 2001 г. въз основа на три предходни институции: Норвежки институт за образование на възрастни, Норвежки държавен институт за дистанционно обучение и Държавен образователен център за възрастни.⁸⁾

Ролята на Института е да инициира, координира и документира изследвания и да разработва проекти, да съдейства за контакти.

В резултат на реорганизацията Националното бюро за образование се регистрира във всеки окръг, начело с директор на образованието. Директорът е представител на държавата на окръжно ниво и е отговорен за прилагането на правителствените наредби.

Децентрализираното администриране на образованието е основна тенденция от 1980 г., професионалната автономия на отделните училища и институции от системата на висшето образование се разширява. Важна стъпка за децентрализираното ръководство на първичното и вторичното ниво е направена през 1986 г. с въвеждането на новото субсидиране, според което локалните и регионалните органи на властта получават определена сума от правителството за училищно образование и култура.⁹⁾

Като резултат, общините и окръзите се радват на по-голяма автономия по въпросите на образованието.

Финансиране на образователната система в Норвегия

За първичното и вторичното образователно ниво най-важната стъпка е децентрализирано ръководство чрез въвеждане на нова система през 1986 г.¹⁰⁾

Отменя се отпускането на субсидии за първичното и вторичното образователно ниво от централните органи на властта. Системата на субсидиране се насочва към общинските и окръжните органи на властта, като получава значителна автономия.

Предучилищните институции получават определени субсидии от Министерството на образованието и изследванията чрез общините. Разходите се разпределят между държавата, общините и семействата.

Първичното и долната степен на вторичното образование, администрирани от общините, се финансират чрез суми от Министерството, от локалното правителство и с общински годишни такси.

Най-важната особеност на общинското стопанство е в размера на дължимото и в таксите. Горните вторични училища се финансират главно от доходи на окръзите посредством такси. Сумите в този сектор варират значително в отделните региони.

Извънредните държавни субсидии се разпределят неравномерно по региони.

Институтите за квалификация получават държавни субсидии чрез окръжните органи на властта, по правило сумата се осигурява за периода на чиракуване.

За образованието на възрастни субсидии се получават от окръжните органи на властта, от общините, от различни организации и институции, от дружества, от Националната асоциация на акционерните дружества в съответствие и с изискванията на Закона за образованието на възрастните.

Институциите за висше образование се финансират директно от Министерството на образованието и изследванията чрез образователен фонд. Той съдържа три елемента:

- „сърцевина на запаса“ (около 60% от сумата) е за сметка на броя на студентите и за нуждите на институциите, особено за университетите, за инвестиране в изследвания;
- базов елемент за обучение (около 25%);
- изследвания (около 15%).

Като добавка към финансите на Министерството, Норвежкят изследователски съвет разпределя запасите за наука на конкурсен принцип.¹¹⁾

Съгласно европейските стандарти обществените разходи за образование през 2004 г. възлизат на 7,58% от brutния вътрешен продукт на страната.¹²⁾

Структура на образователната система в Норвегия

Детска градина. Детската градина се посещава от 90% от норвежките деца (287 200 човека) на възраст от 1 до 5 години, като 92% от тях остават в градината през целия ден.

В Норвегия детските градини са 6296 на брой, в тях работят 93 600 сътрудници. На един сътрудник се падат по три деца. От възпитателите 10% са мъже. Около 47% от детските градини са държавни.¹³⁾

Детската градина струва 2405 – 2480 норвежки крони на месец. Тази ставка е фиксирана през 2015 год. от норвежкия парламент.

За второ дете, посещаващо детска градина, се полага отстъпка от 30%, а за трето – 50%. Броят на децата в групите на детската градина варира от 12 до 18. С група от 12 човека на смени работят четирима педагози и няколко помощник-възпитатели.

Училищно образование. От училищата в страната 95% са държавни, а обучението в тях е безплатно.

В Норвегия има около 3250 начални и средни училища, в които се обучават около 620 хиляди ученици. В страната е утвърдено 10-годишно начално и средно училищно образование. Децата започват училище на 6-годишна възраст. Началното и средното образование са основани на принципа за равно обучение на всички, като се вземат предвид индивидуалните особености на всеки.

Новото задължително училище се състои от три главни степени, всяка със специални и различни възрастови групи, със своите признаци.

Начално училище, първа степен (Barneskole, Småskoletrinnet) от (I до IV клас). В първи клас децата постъпват на шест години. Ударението пада върху усвояване на информацията чрез игра. Децата получават базови навици по четене, писане, смятане, започват да изучават английски език.

От втори клас към учебната програма се включват: математика, история, география, основи на естествените науки. Оценки за успеваемост не се поставят.

Начално училище, втора степен (Barneskole, Mellomtrinnet) (от V до VII клас). Учебната програма предвижда задълбочено изучаване на вече познатите дисциплини и въвеждане на редица нови. В пети клас започва изучаване на социални дисциплини.

Обучението се основава върху това какво учениците са готови да учат и как да се развиват по-нататък.

Освен това се осигурява безпрепятствено преминаване към вторичната степен II. Чрез комбинация от по-интензивно обучение, по-тесни връзки с някои специалности и практическа работа върху учениците се изпробват някои академични и критични методи (207).

Средно училище (Ungdomsskole) (от VIII до X клас). От VIII клас учениците могат да избират по свое усмотрение още един чужд език – немски, френски, испански, или допълнителни часове по норвежки. Успеваемостта и съответно оценките, получени в средното училище, определят възможността за постъпване на ученика в старшето училище, ако той има желание да продължи да се учи.

Старше училище (Videregående skole) (от X до XIII клас). Незадължителното общо или професионално образование, в зависимост от избраната специализация.

След първата година изпити полагат около 10% от учениците, след втората – около 25%, и при завършването – около 50%.

Относно това по какви учебни дисциплини ще полагат изпити, учениците разбират два дни до самия изпит. Изборът се осъществява на лотариен принцип от Секретариата по изпитите на Норвегия.

Вторична област II (ISCED 3)

Преди реформата през 1994 г. училищният план предлага много възможности за избор в основните курсове. Броят на основните курсове се редуцира от около 100 до 15, с това младите хора получават едно обширно образование и се избягва една ранна специализация. Всички курсове се състоят от три компонента: общи основни специалности, област от взаимосвързани специалности, специалности по избор.

Достатъчното владение на норвежки език е изискване във вторичната степен II за всички ученици, също и за имигрантите. Предлага се езиков курс и изпит по норвежки, като втори език може да се избере.

Първата година се осъществява продължение на общото обучение от втора степен I, без силна специализация.

През втората година броят на часовете за общите задължителни дисциплини намалява до 17, като най-малко 13 часа седмично остават за специализация.

През третата година броят на часовете за общите задължителни дисциплини е 14 (18 за ученици, които в по-долната вторична степен не са учили втори чужд език).

Учениците получават свидетелство само ако са завършили с най-малко 90 учебни часа.

След стандартния модел на професионално образование се намират първите две на общообразователните години в училище. Заключителната специализация (до 2 години) следва в производствено образование, но често се комбинира с някакво обучение. В някои учебни професии има изключение от стандартния модел.

Във всички курсове за професионално образование има задължителни специалности: норвежки език, английски език, обществознание, математика, природни науки, спорт. Общо през трите години има 27 учебни часа седмично по тези дисциплини. Към това се прибавят за 3 години 51 часа седмично сегментни специалности. Общите специалности в основния курс и в курс I за напреднали в професионалното обучение образуват модули, които биха могли да обогатят матуритетното ниво. В професионалната образователна област е възможно да се завърши четвърта година, за да се достигне нивото на висшето училище.

Производственото професионално образование се състои от две части, а именно указания и от практическа работа. За разходите по наставяването има държавна поддръжка. При нормално положение тази част на образованието се осъществява след приключването на двете години в училище. Цялостното наставяване се комбинира с до 1 година практическа работа. В извънредни случаи може една част от общото образование да се осъществи в предприятие. Така се гарантира едно общо тригодишно образование. Тази система изисква тясна работа (сътрудничество) между училище и икономика.

Всички имат възможност да реализират една професионална квалификация чрез училищно и/или професионално образование.

Професионалното образование в бранша, което попада в Закона за професионалното образование, има претенция за специално свидетелство или калфенско писмо. Образователният модел за този бранш се състои от 3 до 4 години практическо и теоретично образование. Учениците, които след курс за напреднали искат да се развиват по друг път, биха могли през тези три години да изберат специалности, с които да се квалифицират за следване в университет или горни училища. Някои курсове за напреднали се образуват върху алтернативна образователна основа, от основен курс. Десет основни курса квалифицират за професионално образование.

Изработването на отделни учебни планове е заложено върху следните основни принципи.

а) Учебните планове са обширни и валидни независимо от мястото на образование и от образованието на абсолвентските групи.

б) Учебните планове са разделени по модули. Модулите се състоят от една специалност. Разчленяването на модули идва от потребността за сигурна, точна подготовка за обогатяване на общопризнатата, утвърдената квалификация. Това е валидно например за възрастни абсолвенти от курсове за пазара на труда, отделни подготвящи се и групи от подготвящи се, които поради различна причина не биха могли да завършат подготвителни курсове. Поради разграничаването на модули за учениците би било по-лесно курсовете да се съгласуват с потребностите на икономиката.

в) Да се приложи една обширна концепция за познанията, която да съдържа не само развитие на знанията и способностите, но и етични оценки и лични качества, като социални компетентности, предприемчивост, способности, комуникация и т. н.

г) Тематично се разработват проблеми за компютърни технологии и особености на средата, започват да се разграничават едни от други.

Общо описание на структурата на образованието в горното училище (ISCED 5)

Народни горни училища. Целта на народните горни училища е чрез учебни програми, методи на обучение и рамкови условия да се развият различни аспекти на готовност за живота. Те предлагат курсове по изкуство, ръчен труд, музика и различни други области. Възрастовата граница за допускане в народните горни училища е 17 години. Има също и възможности при определени обстоятелства да се допускат шестнадесетгодишни ученици. Няма нито изпити, нито външни предписания чрез учебен план, тъй като Националното събрание е решило редовните студенти за 1 година следване да добавят три пункта, ако искат да подадат заявление за допускане до висше училище.

2002/2003 г. – Народните горни училища са 77. Всички са интернати, повечето частни, само 10 са под окръжно управление. Повечето предлагат 1 година курс (33 седмици), при което учебната година продължава от август до юни, но има и по-късо следване между 3 дни и 16 седмици. Повечето народни горни училища предлагат многообразие от курсове, но особено специализирани в една област.

Средното образование в Норвегия след образователната реформа през 1994 г.

Всички граждани на Норвегия на възраст от 16 до 19 години, завършили начално и непълно средно образование, имат право да продължат в училище от старша степен (пълно средно образование). Тригодишният курс на старшето средно училище трябва да обезпечи учещите се с необходимото ниво на знания, документално потвърдени, за постъпване в учебно заведение от висша степен или професионална подготовка за работа в професионалната сфера. Окръжната администрация гарантира право за получаване на пълно средно образование чрез следните мерки:

- обезпечаване на необходимото количество места в различни училища;
- провеждане на специална работа с младежи, имащи право на получаване на пълно средно образование, но по някакви причини непосещаващи училище и неработещи.¹⁴⁾

Програмата на старшето средно училище предвижда 15 базови курса: общообразователно направление; театър; спорт и физическо възпитание; медицина и социална работа; изкуство, дизайн и занаяти; селско стопанство, риболов, горско стопанство; хотелиерство и сфера на общественото хранене; строителство; промишлено строителство; електротехника; металообработка и шлосерство; обработка на полимерни материали; дървообработка; СМИ и телекомуникации; търговски мениджмънт.

До реформата от 1994 г. броят на подобни курсове е наброявал 100 и повече. Специализацията по определен предмет се е осъществявала през втората и третата година на обучението в старшето средно училище.

Тези многобройни базови курсове са затруднявали избора на направление в обучението от страна на учащите се. Много от курсовете не са предполагали тригодишно обучение. Изисквало се е подобряване на системата за взаимодействие между училището и производствените предприятия, където учещите се завършват професионално-техническото обучение. Правилата, регулиращи постъпването във ВУЗ, са били твърде много и объркани. Реформата от 1994 г. отговаря на всички особености на бързо изменящото се общество. На най-големия промени е подложена системата на професионално-техническо обучение.

Структурата на обучение след реформите може да се представи по следния начин: едногодишно обучение; двугодишно обучение; тригодишно обучение; четиригодишно обучение.

В училище се осъществява специализиран курс (II курс) – общообразователно направление – професионално-техническо направление.

Приложение към специализиран курс (II курс): базов курс (в училище); специализиран курс (I етап); практика в училищните работилници и/или в предприятията по съответен профил, плюс непосредствено участие в производството.

Основният модел за професионално обучение например при обучение по търговски мениджмънт, описан в Постановлението за професионално обучение, се състои от двегодишно обучение (начален курс и специализиран курс I етап) в училище и заключителен курс (специализиран курс етап II) в производството.

Моделът е именуван „2+“.

След първите две години общ курс може да се избира между две алтернативни програми:

А) една година производствена практика;

Б) две години производствена практика, включваща работа в производството, която се заплаща.

Предприятията, даващи възможности за провеждане на практиката, получават държавни дотации за развитие и поддържане на даден сектор.

Държавните служби по заетостта вземат активно участие:

– в работата по оценяване на изискуемото количество квалифицирани работници за различни сфери на дейност;

– при обезпечаване на необходимите места за практиканти.

При недостиг на места за провеждане на производствена практика в предприятията околните образователни управления са длъжни да създадат необходимите условия за завършване на професионалната подготовка в училище.

Получаване на квалификация

Успешното завършване на всеки курс, предвиден в рамките на системата на старшето училище, води към получаване на сертификат за пълно средно образование; сертификат за пълно средно образование с придобиване на работническа специалност и сертификат за пълно средно образование, даващ право за постъпване във висше учебно заведение.

А. Сертификат за пълно средно образование с придобиване на работническа специалност

Младите хора, желаещи да придобият една от работническите специалности по време на обучението в училище, имат такава възможност, което предлага преминаване на курс със съответна подготовка в училище или/и в производството.

При избор на курс и при успешното му завършване учащият се получава сертификат за пълно средно образование с придобиване на една от работни-

ческите специалности. Нивото на компетенции/владеење на една или друга специалност се потврдува со испит.

Лица, по-възрастни от 19 години, владеещи умения от една или друга професия, имат възможност да получат документално потврдување за нивото си на компетентност, придобита извън рамките на училище, официално подават молба за тест/испит.

Б. Сертификат за пълно средно образование, даващ право за постъпване във висше учебно заведение

Този сертификат трябва да отразява наличие на два компонента:

1. Завършена тригодишна програма на старшето училище, извън специализиран курс.

2. Наличие на учебен минимум по следните дисциплини: норвежки език – 14 часа за седмица; английски език – 5 часа за седмица; обществознание – 2 часа за седмица; нова история – 4 часа за седмица; математика – 5 часа за седмица; естествознание – 15 часа за седмица.

Общо количество – 35 часа за седмица.

Обозначените по-горе сертификати могат да бъдат получени при: приключване на тригодишната програма на обучение по следните специализирани курсове: общи дисциплини и делови мениджмънт; музика, хореография, драма; спорт и физическа култура; управление на природните ресурси; проектиране, дизайн и цветознание.

Избор на специален курс (етап II) с набор от общообразователни дисциплини след двегодишна професионална подготовка. Курсът се нарича Приложение към специализиран курс (втори етап) и включва следните предмети от общообразователния цикъл: норвежки език – 10 часа за седмица; математика – 2 часа за седмица; естествознание – 3 часа за седмица; английски език – 1 час за седмица; нова история – 4 часа за седмица.

Като допълнение към изброените предмети, учащите се имат възможност да разширят списъка с учебни дисциплини с някои от тези, предвидени от програмите „Общи дисциплини“ и „Делови мениджмънт“.

Учебни програми¹⁴⁾

Учебните програми се базират върху следните принципи:

1. Използване на единни програми за обучение.

2. Учебните програми са разделени на модули. Всеки модул може да включва всички учебни дисциплини, предвидени от учебния план, или само част от тях.

3. Разделението на модули позволява да се получи сертификат за пълно средно образование чрез съединяването на изучения материал (отделни модули) в едно цяло за редица учещи се. Към тази категория се отнасят лица, по-големи от 19 години, учащи се на индивидуален план и в курсове за прек-

валификация, и тези, които по една или друга причина не могат да се обучават по пълната учебна програма в училище.

4. Внедряване на концепция за разностранни знания, включващи етични ценности и морални принципи, а също личностни качества, като социална компетентност, делови и социални характеристики на личността и др.

5. Във всички учебни програми са включени раздели, свързани с развитието на световното съобщество, екологията и съвременните компютърни технологии.

Висше образование

През 1998 – 2003 г. проучванията се насочват главно към висшето образование, като на фокус е оценяването на „Качествената реформа“. Те са организирани от Изследователски съвет на Норвегия към Министерството на образованието и изследванията.

В Норвегия съществуват шест университета, шест специални института, 25 държавни института, два държавни института по изкуствата и 29 частни института.

Норвежките студенти са 269 000, 59% от тях са жени. Най-старият университет в Норвегия е в Осло, основан през 1811 год. В неговите осем факултета се учат около 33 000 студенти, в това число – 2000 чужденци.

През 2013 год. 33% от жените в страната и 27% от мъжете са с висше образование.

Образователни степени в системата на висшето образование в Норвегия

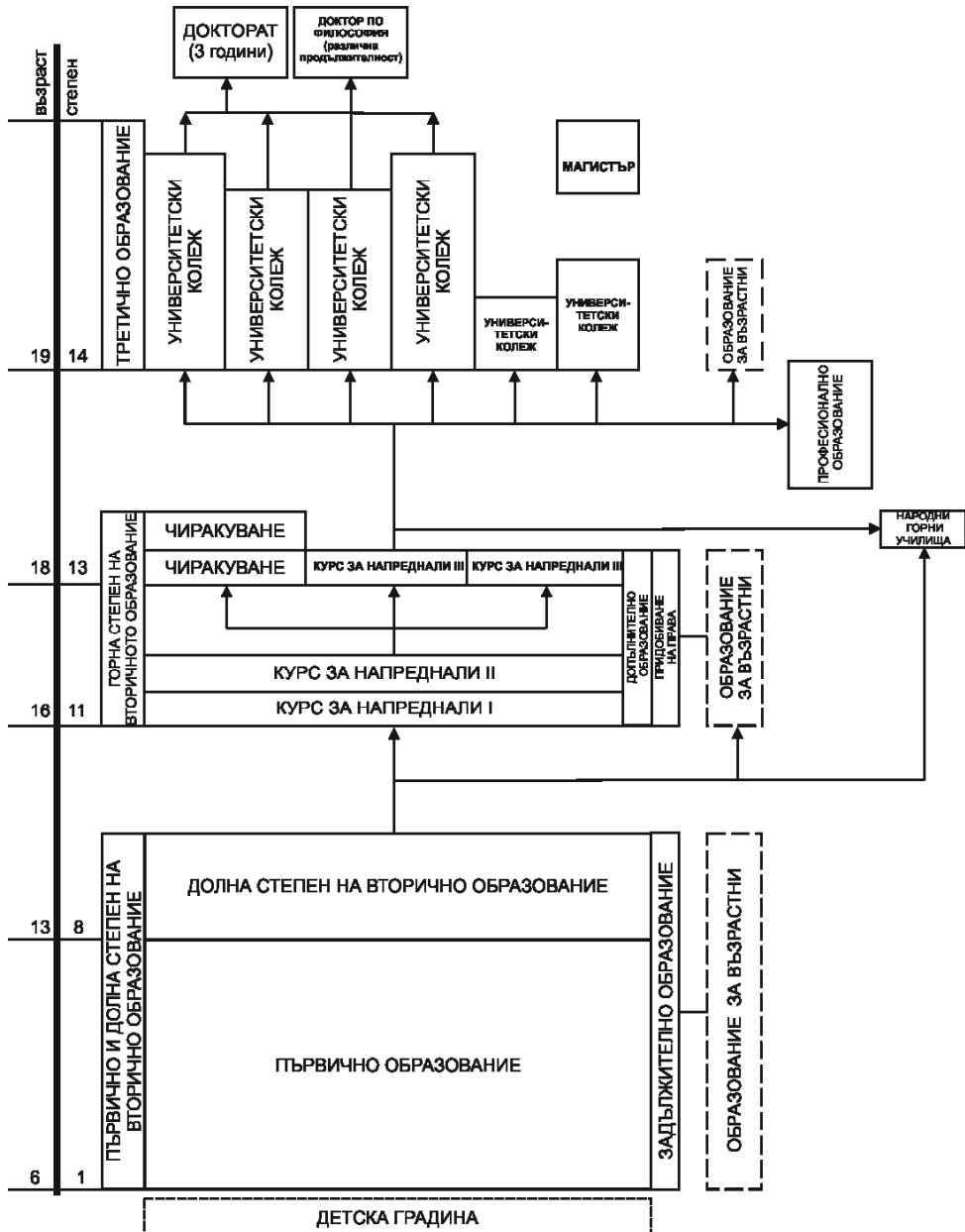
Докторска степен 3 г.		
↑	↑	↑
Магистърска степен 5 г.	Магистърска степен 2 г.	Професионалноориентирана степен 4 – 6 г.
	Бакалавърска степен 3 г.	

Образование през целия живот

Норвежката образователна система придава голямо значение на възможностите да се придобиват знания и компетенции през целия живот, за да може гражданите на страната да изпълняват успешно своите задължения в обществото и да не изостават от постоянно изменящите се условия.

Резултат от хуманистичните традиции в образованието са следните отличителни черти на норвежката образователна система, както и на образователните системи на останалите Скандинавски страни: реализация на хуманистичните идеи в образованието; силна вътрешна връзка между сегментите на образо-

СХЕМА НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА НА НОРВЕГИЯ

ванието. Детските градини са тясно свързани с училищата, а училищата – с висшите учебни заведения. От своя страна, университетите са ориентирани към повишаване качеството на училищното и непрекъснатото образование; приоритет има равенството на образователните възможности чрез вътрешна диференциация; повишаване на „социалните отговорности на висшите учебни заведения; изключително висок социален статус на учителя; автономия на висшите учебни заведения; висок мобилизационен потенциал на образователната система.

Основният акцент е поставен не толкова по посока на количеството от знания, които много бързо остаряват, колкото върху активното саморазвитие на личността.

БЕЛЕЖКИ

1. www.norge.ru/ddannelsessystem
2. <http://bg.wikipedia.org/wiki/>
3. [http:// www.norge.ru /norsk_uddanelse/](http://www.norge.ru/norsk_uddanelse/)
4. [http ://www. norge.ru /education_pablik/](http://www.norge.ru/education_pablik/)
5. Organization of the educational system in Norway. European Commission Education, Audiovisual, Culture, Executive, Agency, 2009/2010.
6. Ministry of Education and research .<http://www.regjeringen.no/en/dep/kd/selected-topics-norwegian-education/> 13.05.2010/
7. Eurydice. Information on Education system and Policies in Europe. [http://eacea.es.europa. eu/education/eurydice](http://eacea.es.europa.eu/education/eurydice), 02.2012.
8. [www.norge.ru/ education/ sistem.html](http://www.norge.ru/education/sistem.html)
9. [http:// www.norge.ru /videregaende_skole/](http://www.norge.ru/videregaende_skole/)
10. [http :// dic.edu.ru information/ national/_systems](http://dic.edu.ru/information/national/_systems) 1535
11. National report of Norway in the framework of the Bologna process, 2007
12. wikipedia, the free encyclopedia
13. <http://interesno.cc/open/239>
14. [http:// www.norge.ru /norsk_uddanelse/](http://www.norge.ru/norsk_uddanelse/)

CURRENT STATE OF NORWEGIAN EDUCATIONAL SYSTEM

Abstract. Main goal of the article is to reveal actual state of the Norwegian educational system, as this system is one of the best in the world – according to the index of human development.

Main task of educational institutions is not so much to acquire knowledge but to acquire cultural habits and to satisfy public needs. The article examines objectives of education, management of the educational system, funding, structure of the education system after the reforms of 1994, conditions for obtaining qualifications and certificates for vocational education. Also we do content analysis of curricula.

Norwegian education attaches great importance to the ability to acquire knowledge and lifelong competences. The main priority is to ensure equal educational opportunities through internal differentiation.

✉ **Mrs. Rositsa Ivanova**

Plovdiv University "Paisiy Hilendarsky"

Plovdiv, Bulgaria

E- mail: rveleva@abv.bg